



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



ДАЙДЖЕСТ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ВИПУСК № 1 (13), ПРОГРАМА «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»

Жовтень 2015

ЗМІСТ

Реалізовані заходи:	2
Моніторинг та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	3
Безкоштовна правова допомога	8
Навчання в сфері захисту та просування прав людини.....	8
Головні події в сфері прав людини:	11



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Реалізовані заходи:

Моніторинг та адвокатування прав людини

Адвокаційна діяльність

Законопроект №3066 був знятий з порядку денного ВРУ і відправлений на доопрацювання

7 жовтня Комітет Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності розглядав законопроект №3066 про скасування застави для корупціонерів, який порушує права на свободу та особисту недоторканість (3 параграф 5 статті Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод). Завдяки активній адвокаційній кампанії з протидії ухваленню цього законопроекту, участі Української Гельсінської спілки з прав людини (далі – УГСПЛ) в його обговоренні на Комітеті та відповідній заяві УГСПЛ, цей законопроект, за ініціативою самого автора Юрія Луценка, був відправлений на доопрацювання рішенням Комітету.

Моніторинг та аналітична діяльність

Ведеться підготовка фінального звіту Коаліції громадських організацій та ініціатив «Справедливість заради миру на Донбасі»: «Ті, що пережили пекло: свідчення жертв про місця незаконного позбавлення волі на Донбасі».

Експертами УГСПЛ підготовлено зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо строків досудового розслідування)», реєстраційний номер 3197 від 29.09.2015, внесений до Верховної Ради України народним депутатом України А. Геращенко.

Також експертами підготовлено порівняльну таблицю законів України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» і «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та пропозиції щодо врегулювання питань прав людини у разі скасування Закону про вільну економічну зону «Крим».

Моніторингові візити

Протягом жовтня було здійснено **2 моніторингові візити за тематикою «Невибіркові обстріли житлових районів в зоні АТО»** (3-8 жовтня 2015 року, Сартана та Широкіно Маріупольський район Донецької області та 15-20 жовтня 2015 року, Станиця Луганська, Луганська область).

Монітори УГСПЛ опитали місцевих жителів, будинки яких зазнали руйнувань. Ми можемо говорити про те, що в відвіданих селищах обстріли, від яких було пошкоджене майно,



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



виглядали як немотивовані та невивіркові. Нажаль, великі обсяги руйнувань та довгий період ведення бойових дій не дозволили групам в короткий термін перебування проаналізувати та встановити загальну картину того, що відбувалось. Але зібраний матеріал передано до відділу стратегічних справ УГСПЛ на розгляд щодо можливості започаткувати справи по даних випадках. Також готується тематичних звіт, який буде оприлюднено найближчим часом.

Також опубліковано [моніторинговий звіт «Проблеми насильства за ознакою статі в зоні конфлікту»](#) за результатами моніторингового візиту правозахисників в зону АТО влітку 2015 року. Метою візиту був збір даних щодо ґендерно-обумовленого насильства в зоні конфлікту та у пост-конфліктний період для узагальнення, надання рекомендацій відповідним структурам та захисту потерпілих. Також інформацію щодо випадків порушення прав людини передано юристам УГСПЛ для підготовки та подання скарг до Європейського суду з прав людини.

Моніторингові візити були здійснені в рамках проекту [Агентства США з міжнародного розвитку \(USAID\) «Права людини в дії»](#).

Стратегічний судовий захист

Прес-конференція по стратегічній справі Карпюка та Клиха

5 жовтня 2015 року Центром громадянських свобод була організована прес-конференція стосовно переслідування з боку російської влади громадян України: Микола Карпюк та Станіслав Клих вже більше року знаходяться в ув'язненні на території Російської Федерації.



Обидва чоловіки обвинувачуються в вбивстві російських військових під-час участі у бойових діях на території Чеченської Республіки.

Українські правозахисники та родичі чоловіків розповіли про нелюдське поводження з боку правоохоронних органів РФ до Миколи та Станіслава та відсутність політичної волі держави Україна на визволення своїх громадян та надання їм допомоги.

Вказана справа підтримується Фондом стратегічних справ УГСПЛ.

Експерт Центру Надія Волкова зазначає, що 12 жовтня відбулося перше засідання по вказаній справі. Розгляд справи судом присяжних в Верховному суді Чеченської Республіки вже розпочато, за жовтень місяць пройшло вже декілька засідань. На останньому в цьому місяці засіданні адвокатами Мариною Дубровіною та Доккою Іцлаєвим було знову заявлено про застосування до pana Клиха та pana Карпюка недозволених методів ведення слідства та



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



звернено увагу суду на той факт, що їх покази було отримано з застосуванням тортур. Найближчим часом прокуратура РФ має розпочати розслідування за цими фактами.

Правозахисники також звертають увагу на бездіяльність української влади не дивлячись на неодноразові звернення по допомогу. Правоохоронні органи закрили справу за фактом зникнення особи, але так і не відкрили нову справу щодо факту незаконно утримання чоловіків в неволі.

Європейський Суд розпочав комунікацію по справах Євромайдану

6 жовтня 2015 року на сайті Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) [HUDOC](#) з'явилась інформація про комунікацію заяв Уряду України стосовно подій на Майдані Незалежності в Києві у 2013-2014 роках, за заявами 33 громадян України. Здебільшого заявники скаржилися на побиття та незаконне затримання. 21 справа була підтримана Фондом стратегічних справ УГСПЛ на національному рівні та 8 з них було подано до Європейського суду експертами Центру стратегічних справ УГСПЛ.

Докладніша інформація – [за посиланням](#).

Скарга до ЄСПЛ проти Росії

7 жовтня 2015 року експертами Центру стратегічних справ було подано скаргу до ЄСПЛ проти Росії. Заявник є громадянином України, якій був затриманий російською владою за офіційною версією за неправильне заповнення міграційної картки. Три місяці його тримали в спеціальному закладі для осіб, які підлягають депортації чи адміністративному видворенню. Під час його перебування в цьому закладі співробітники Федеральної служби безпеки РФ вивезли його до лісу та катували впродовж дня. Повертаючи його до закладу, де він утримувався, йому пообіцяли повторити катування наступного дня. Побоюючись цієї погрози, заявник намагався покінчити життя самогубством. Юристи, перш за все, скаржилися на порушення права на життя та права не бути підданим катуванню.

Україна не виконує рішення ЄСПЛ по справі «Белоусов проти України»

12 жовтня 2015 року до Комітету Міністрів Ради Європи було направлено повідомлення щодо невиконання державою своїх зобов'язань за рішенням Європейського суду з прав людини по справі [Белоусов проти України](#). Зокрема, державні органи, а саме прокуратура, не проводять ефективного розслідування фактів застосування тортур до пана Белоусова. Формальне розслідування триває вже більше десяти років. Правозахисники переконані, що це відбувається через те, що винними у вчиненні злочину є працівники міліції. Держава не виконує своїх зобов'язань щодо виконання заходів індивідуального характеру та зухвало ігнорує висновки, викладені в рішенні ЄСПЛ.

Як боротися зі злочинами на ґрунті ненависті?

12 жовтня 2015 року пройшла [прес-конференція](#) «Злочини без покарання: чи реально в Україні притягнути до відповідальності злочинця-гомофоба?» на тему ігнорування державою злочинів на ґрунті ненависті, зокрема з гомофобних мотивів.



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Експерти Центру стратегічних справ УГСПЛ зазначили, що національне законодавство не містить норму, яка б захищала людей від неправомірних дій через їхню сексуальну орієнтацію, тому такі злочини не розслідуються. Кваліфікувати злочини з гомофобних мотивів правоохоронні органи не вміють і не хочуть. Суспільство і держава запліщують на це очі, вважаючи, що їх це ніяк стосуватися не може. Однак, ніхто не застрахований від злочинів з мотивів ненависті.

Боротьба з нечесними забудовниками у Львові

12 жовтня 2015 року у Львові відбулася [прес-конференція](#), присвячена проблемі хаотичних забудов в місті та руйнуванню житла мешканців сусідніх будинків, що призвело до створення умов, небезпечних для їхнього життя та здоров'я.

Фондом стратегічних справ УГСПЛ в рамках [програми USAID «Права людини в дії»](#) було підтримано справи, в яких заявники постраждали від дій двох компаній забудовників. Однією з заявниць є жінка та троє її малолітніх дітей.



Через порушення будівельних вимог компанією «Інтеграл-Буд» в її квартирі тріснула стеля, було пошкоджено каналізацію, просила підлога та повністю зник доступ до сонячного світла; по всьому будинку та його фундаменту з'явилися тріщини. Інша заявниця з сусідами змогли призупинити початок будівництва багатоквартирного будинку з магазином на місці торговельного кіоску.

Однак компанія «Євро-Львів» погрожує громадським активістам та намагається через суд заборонити їм відстоювати свої права.

Наразі над справами працюють юристи громадської приймальні УГСПЛ та експерти Центру правових та політичних досліджень «СІМ», яка є членом та одним із засновників УГСПЛ.

Як Львівський пенсійний фонд вимагає неіснуючої довідки

13 жовтня 2015 року у Львові пройшла [прес-конференція](#) щодо порушення прав особи Пенсійним фондом України.



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Заявниця є вдовою учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та впродовж трьох років намагається домогтися від Пенсійного Фонду України перерахунку пенсії. Чиновники посиляються на відсутність довідки, яку законодавство не зобов'язує її надавати. Більше того, така довідка передбачена ще радянським законодавством та зараз її отримати неможливо ні фізично, ні юридично.

Вказана справа підтримана Фондом стратегічних справ УГСПЛ в рамках програми USAID «Права людини в дії».

Боротьба за відновлення права на справедливий суд

14 жовтня 2015 року Центром стратегічних справ УГСПЛ було направлено скаргу до Європейського суду з прав людини. Правозахисники скаржилися, що було порушено право заявника на справедливий суд. Під час розгляду справи суд не відповів на жоден аргумент сторони захисту, не викликав ключових свідків, які могли підтвердити алібі заявника, відмовив у виклику експертів для усунення протиріч в експертизах. Скаргу було підготовлено та подано з посиланням на статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенції) – право на справедливий захист.

20 жовтня 2015 року до Європейського суду з прав людини було направлено відповідь на зауваження Уряду у справі [Філіпов та Інші проти України](#) від імені заявника пана Кутікова. Справа була пов'язана із невиконанням рішення національного суду. Заявник так і не зміг отримати належну йому грошову суму через відсутність законодавчо встановленої процедури виконання подібних рішень.

26 жовтня 2015 року Центром стратегічних справ УГСПЛ було подано скаргу до Європейського суду з прав людини стосовно порушень Україною своїх зобов'язань за статтями 6 та 8 Конвенції. Верховна Рада України в своїй постанові встановила, що мало місце порушення присяги заявницею, яка є суддею. Важливим моментом є те, що ВРУ не має законодавчо встановлених повноважень на встановлення факту порушення суддею присяги. Заявниця вважає, що подібний акт порушив її право на честь та гідність.

Право на життєвонеобхідні ліки

27 жовтня 2015 року до ЄСПЛ було направлено відповідь на зауваження Уряду у справі [Рубас проти України](#). Заявниця скаржилися на порушення державою Україна статті 8 Конвенції. Заявниця мала за законом право на одержання життєвонеобхідних ліків на безоплатній основі, однак не отримувала їх більше ніж півроку через посилання держави на відсутність достатніх коштів у бюджеті.



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Допомога постраждалим в наслідок військових дій

УГСПЛ продовжує надавати допомогу особам, постраждалим внаслідок військових дій на Сході країни. На сьогоднішній день проведено роботу більш ніж з двомастами особами. За жовтень було подано більше десятка скарг та доповнень до ЄСПЛ.

Участь в засіданні Конституційного суду України



22 та 23 жовтня 2015 року представники УГСПЛ відвідали засідання Конституційного суду України (КСУ), на якому розглядалося питання конституційності положень Закону України «Про очищення влади».

На жаль, розгляд справи було перенесено у зв'язку із заявою відводу частині суддів.

Нагадаємо, що у квітні 2015 року експертами УГСПЛ на прохання КСУ було підготовлено експертний висновок стосовно відповідності окремих норм Закону України «Про очищення влади» Конституції України та нормам міжнародного права.

Новинки з precedent.in.ua

На [сайті Центру стратегічних справ УГСПЛ](http://precedent.in.ua) протягом жовтня опубліковано ряд цікавих статей. Так, вийшли в світ ще дві статті з циклу «Історії успіху адвокатів», який було розпочато у серпні цього року. Про свій шлях від слідчого міліції до правозахисника розповідала [Наталія Гурковська](#). А [Андрій Кадочніков](#) – голова ВОГПО «Опора Вінниччини» – повідав, як його жага до захисту прав людини привела до створення нової правозахисної організації.

[Аналітична стаття](#) «Позбавлені права на вибір» стосується порушення виборчих прав внутрішньо-переміщених осіб та розповідає про дискримінаційні ознаки закону про місцеві вибори.

Також на сайті вийшло декілька статей у відповідь на неадекватні нападки очільників адвокатських органів самоуправління на систему безоплатної правової допомоги:

- [Аркадій Бущенко: «Адвокатура діє для задоволення потреб суспільства, а не адвокатів»](#)
- [Голова Ради адвокатів Київщини О. Бойко прагне доказів суспільного інтересу до її фінансової діяльності](#)
- [Аркадій Бущенко: «НААУ прийняла рішення, яким переступила через вимоги закону»](#)



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Безкоштовна правова допомога

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги та проведення інформаційно-просвітніх заходів в галузі прав людини.

Також, в рамках діяльності приймалень була підготовлена [стаття](#) «Як помилка у прізвищі померлого військовослужбовця ледь не позбавила пільг його родину».

Нагадуємо, що юристи УГСПЛ **надають безоплатні юридичні консультації переселенцям з окупованого Криму та зони АТО** в Офісі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (вул. Інститутська, 21/8, станція метро Хрещатик, понеділок та середа, 14-19.00). Проект реалізується завдяки Ресурсному центру допомоги вимушеним переселенцям, офісу Уповноваженого ВРУ з прав людини та [Sida](#). Telefони гарячої лінії Ресурсного центру: 044-364-3734 (Київ, міський), 095-377-7014 (МТС), 068-985-1800 (Kyivstar), 093-164-7885 (Life).

Семінар для юристів громадських приймалень УГСПЛ

28-29 жовтня 2015 року УГСПЛ за сприяння Програми USAID «Права людини в дії» провела семінар «Стандарти роботи громадських приймалень УГСПЛ. Питання імплементації стратегії мережі приймалень УГСПЛ». Представники громадських приймалень УГСПЛ працювали над виробленням ефективних механізмів захисту прав громадян, майно яких було знищено в результаті збройного конфлікту на Сході України та неможливості користуватися цим майном на територіях, які непідконтрольні Україні. Центр стратегічних справ УГСПЛ надав розроблені матеріали та алгоритми дій щодо цього питання, які були обговорені і взяті за основу для роботи приймалень з метою захисту прав постраждалих осіб.

Під час заходу учасники обговорили стратегію співробітництва приймалень із Центром, порядок надіслання приймальними заявок на підтримку справи, а також процедуру розгляду отриманих заявок. Також представниками мережі приймалень УГСПЛ були визначені основні стандарти роботи громадських приймалень, оцінено результати виконання стратегії мережі приймалень УГСПЛ за 2014-15 рік та внесені необхідні доповнення у цю стратегію.

Навчання в сфері захисту та просування прав людини

Неформальна освіта і навчання для різних цільових аудиторій

Заходи в рамках Тижня проти смертної кари в Білорусі

5 жовтня 2015 року в рамках Тижня проти смертної кари в Білорусі в м. Чернігів відбулася дискусія «Легальне вбивство», під час якої її учасники переглянули фільм «Причина смерті – прочерк» та експозицію плакатів «Death is not a Justice» (Смерть – це не правосуддя). В обмірковуванні різних аспектів цього антигуманного покарання взяли участь координатор



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



кампанії “Правозахисники проти смертної кари” Андрій Палуда, мати розстріляного 2012 року Владислава Ковальова Любов Ковальова та голова правління Освітнього дому прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів) Сергій Буров.

У дискусії взяли участь студенти юридичних факультетів та чернігівські громадські активісти – всього понад 30 осіб. Під час заходу було обговорено можливості спільних дій, адже часто тільки міжнародна солідарність може допомогти зарадити проблемі.

Конкурс на проведення локального семінару з тематики прав людини

6 жовтня 2015 року Програма USAID «Права людини в дії», яка впроваджується УГСПЛ, оголосила конкурс на проведення 2-денного локального семінару в рамках [Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини»](#) (РПЛ) за участю тренерів та експертів програми РПЛ.

Головною метою конкурсу є посилення потенціалу випускників Програми РПЛ, надання їм додаткових організаційних та фінансових можливостей росту, задоволення освітніх потреб у сфері прав людини активістів на місцевому рівні. На даний момент конкурсна комісія завершує розгляд близько 15 заявок, і вже на наступному тижні розпочнеться підготовка заходу.

Дотримання прав людини в геріатричних закладах України

12-14 жовтня 2015 року громадські та державні монітори Національного превентивного механізму (НПМ) взяли участь у спеціалізованому тренінгу «Візити НПМ до геріатричних закладів», який проходив на базі ОДПЛ-Чернігів.

За три дні навчання учасники отримали теоретичні знання та дізналися про особливості надання медико-соціальних послуг людям похилого віку, що перебувають в інтернатних установах, особливості психічних станів підопічних інтернатних установ для людей похилого віку. Також обговорили стан паліативної та хоспісної допомоги в Україні та здійснили практичні візити до Любецького та Городнянського психоневрологічних інтернатів та Козелецького геріатричного пансіонату.

Спеціалізований тренінг відбувся в рамках проекту «Розвиток спільноти моніторів НПМ», що реалізує ГО «M'ART» за підтримки програмної ініціативи «Права людини і правосуддя» Міжнародного фонду «Відродження». Проект є частиною плану дій Програми РПЛ.

Формальна освіта в сфері прав людини

Оголошено Всеукраїнський конкурс учнівських есе про права людини

Програма USAID «Права людини в дії» оголошує Всеукраїнський конкурс учнівських есе про права людини за тематикою «Права людини та сучасні виклики України», який відбувається за підтримки Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в рамках Програми РПЛ.

Конкурс триватиме протягом жовтня-грудня 2015 року, запрошуються старшокласники загальноосвітніх закладів України за участі наукових керівників-консультантів. **Останній термін подачі есе – 25 листопада 2015 року.**



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Переможці конкурсу отримають дипломи та винагороди (книжки з правової тематики, флешки тощо). Всі учасники так само отримають відповідні дипломи, а кращі роботи будуть опубліковані на сайті Всеукраїнської програми РПЛ.

Положення, що містить подробиці конкурсу, можна скачати [за адресою](#). Телефон для консультацій: 096-890-22-09, 066-175-18-29, Олег Охредько.

Стратегічне планування напрямку роботи у сфері формальної освіти з прав людини

2-4 жовтня 2015 року колективом Програми «Розуміємо права людини» було проведено робочу зустріч по стратегічному плануванню напрямку роботи у сфері формальної освіти. У рамках зустрічі було визначено пріоритети та завдання на 2016 рік – ініціювання рекомендацій до нормативної бази у сфері освіти, розробка спільних з Освітнім домом прав людини в Чернігові ініціатив у сфері формальної освіти, створення на базі ОДПЛ-Чернівців методичної майстерні.

Ініціативи випускників Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини»

22-23 жовтня 2015 року в рамках мандрюючого фестивалю Докудейз одна з випускниць Програми РПЛ (Марія Менджул) ініціювала проведення в Ужгороді двох одноденних семінарів.

На семінарі для заступників директорів шкіл м. Ужгород основною, окрім ознайомлення з сучасною концепцією прав людини, була тема «Документальне кіно з прав людини. Технології використання кіно у навчанні правам людини». Педагоги продемонстрували високий рівень мотивації до подальшої роботи з темою прав людини та розуміння важливості теми.

Семінар для старшокласників-активістів шкільних громад «Права людини у сучасному світі. Кіно на захист прав людини» пройшов надзвичайно активно. Учні, які представляли учнівське самоврядування шкіл, виявили високий інтерес до прав людини, як ключових положень у організації та діяльності різних учнівських асоціацій.

Загальноєвропейський проект «Освітні онлайн інструменти з протидії дискримінації для школярів онлайн»

27-31 жовтня 2015 року пройшла робоча зустріч учасників загальноєвропейського проекту, підтриманого Еразмус+ «Освітні онлайн інструменти з протидії дискримінації для школярів Онлайн», партнером якої є ГО «MART». Робоча зустріч була організована Домом Анни Франк (Нідерланди), який координує проект. Під час роботи було визначено роль та сфери відповідальності партнерів, основні освітні складові проекту, можливості ефективного використання онлайн інструментарію в сучасних школах. Очікується, що участь української сторони у цьому проекті буде підтримано фондом EVZ (Німеччина).

Освіта адвокатів прав людини

Учебний візит українських адвокатів прав людини до Ради Європи

6-8 жовтня 2015 року за підтримки Фонду Домів прав людини та Ради Європи відбувся учебний візит випускників та учасників програми «Міжнародне право на захист суспільних



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



інтересів» з 5 країн (Україна, Молдова, Азербайджан, Білорусь та Росія) до Ради Європи, включаючи Європейський суд з прав людини (м. Страсбург, Франція).



Зокрема, Україна була представлена 8 адвокатами та юристами, які мають підготовку за тематикою прав людини та активно співпрацюють з УГСПЛ (включаючи адвокатів, що приймали участь в якості експертів при підготовці аналітичного звіту «Адвокати прав людини – група ризику»).

Програма візиту була орієнтована не лише на загальне знайомство з інституціями Раді Європи, що займаються питаннями захисту та дотримання міжнародних стандартів прав людини, але й на здобуття учасниками нових знань, практичних вмінь та навичок.

В програмі було вдало поєднано лекції, зустрічі з експертами та практичні блоки й дискусії між учасниками, експертами та працівниками Ради Європи.

Навчальні заходи в рамках проекту «Адвокація та підвищення спроможності Уряду у сфері міграції»

23 та 26 жовтня 2015 року у м. Житомир та Біла Церква для адвокатів, які надають безкоштовну вторинну правову допомогу, були проведені семінари «Застосування Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод в справах про видворення, екстрадицію та відмову в наданні захисту шукачам притулку».

Метою навчання адвокатів було підвищення їх обізнаності та отримання навичок з застосування Конвенції в роботі по справах про видворення, екстрадицію та відмову в наданні захисту шукачам притулку. Захід профінансовано Європейським Союзом за участі Верховного комісара ООН у справах біженців та міжнародної організації «ХАЙЕС».

Головні події в сфері прав людини:

Прийняття концепції реформування органів внутрішніх справ, яка створена за участю правозахисників

29 жовтня Міністром внутрішніх справ України А. Аваковим була офіційно представлена широкому загалу остаточно оформлена Концепція реформування органів внутрішніх справ України. Концепція була розроблена робочою групою за участі правозахисників.



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Посилення репресій по відношенню до проукраїнських активістів на території АР Крим у зв'язку з економічною блокадою півострову

В окупованому Криму Київський районний суд м. Сімферополь прийняв рішення заарештувати голову Меджлісу кримськотатарського народу, народного депутата України Рефата Чубарова, якого окупаційна влада звинувачує у скоєнні злочину, передбаченого ч. 2. ст. 280.1 Кримінального кодексу Російської Федерації (публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності РФ).

Постанова про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком на 2 місяці була прийнята судом 6 жовтня 2015 року. Основою для ухвалення цього рішення стало звернення до суду Слідчого відділу Управління ФСБ Росії «по Криму і Севастополю».

28 жовтня 2015 року самопроголошений «прокурор Республіки Крим» Наталія Поклонська заявила, що з Чубарова знята накладена раніше на нього заборона на в'їзд до Росії, і він може приїхати в анексований Крим. Вона не стала коментувати заочно прийняте рішення Київського районного суду м. Сімферополь щодо арешту голови Меджлісу, але в той же час припустила, що на території Криму Чубарову, по клопотанню попереднього слідства, може бути пред'явлене звинувачення, або він буде затриманий для обрання запобіжного заходу.

На цій же прес-конференції Н. Поклонська оголосила про те, що відносно усіх учасників економічної блокади Криму розпочаті слідчі дії, а щодо окремих осіб буде порушене кримінальне провадження.

Три загрозливі тенденції в українській адвокатурі

3 серпня 2015 року Національна асоціація адвокатів України (НААУ) розгорнула піар атаку на систему безоплатної правової допомоги (БПД). Одночасно НААУ почала лобіювання встановлення на рівні конституції монопольного права адвокатури на юридичне представництво в судах. У той же час, 10 вересня 2015 року адвокат А. Вишневський був позбавлений права на адвокатську практику у зв'язку з його критичними висловлюваннями на адресу НААУ.

На перший погляд ці три непов'язані події означають загрозливу тенденцію, яка, на жаль, недооцінюється ні органами влади, ні зовнішніми стейкхолдерами.

Наскільки нам відомо, жодна країна не встановлює на рівні конституції монополії недержавної корпоративної організації на надання певного виду послуг суспільству. Україна може стати першою країною, яка закріплює протекціонізм на конституційному рівні.

Встановлення монополії адвокатури на конституційному рівні є загрозою для доступу до правосуддя для широких верств населення і може перешкодити розвитку правової системи України. Можна сказати, що за відсутності державної правової допомоги доступ до правосуддя забезпечували юристи, які не є ліцензованими адвокатами. Обсяг цієї юридичної допомоги не оцінювався при ухваленні рішення про монополії адвокатури, та наслідки повалення сформованої системи недержавної допомоги важко оцінити. Національна асоціація адвокатів до теперішнього часу не продемонструвала, що має ресурси та організаційну спроможність адекватно замінити сформовану систему безоплатної правової допомоги.

Монополія адвокатури у сфері кримінального судочинства існує з 2012 року. Однак результати такої монополії ніким не оцінювалися, плюси і мінуси не важились, вплив такої монополії на якість правової допомоги та роль НААУ у його забезпеченні не вивчалися. Встановлення



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



монополії неодмінно призведе до подорожчання послуг адвокатів, які, за відсутності у клієнта альтернативи, отримають надмірний вплив на ринок – вплив, забезпечений неринковими механізмами.

Це поставить у вкрай складне становище систему БПД, що надається державою, оскільки в результаті підвищення вартості роботи адвокатів кількість людей, яким така допомога може бути надана, скоротиться в рази.

Крім того, маючи монопольне становище у сфері юридичної допомоги, Національна асоціація адвокатів України може взагалі обрушити систему БПД в прагненні домогтися своїх корпоративних інтересів. При відсутності альтернативи, держава не зможе адекватно відреагувати на потребу суспільства, вдавшись до послуг паралегалів та інших структур, здатних надавати правову допомогу.

Також, монополія адвокатури може призвести до стагнації розвитку правової системи. Маючи можливість виключити зі своїх лав прогресивних адвокатів (що було продемонстровано НААУ в 2013 та 2015 роках), організація може легко стати інструментом впливу держави на юридичну спільноту, позбавляючи прогресивних юристів можливості впливати на правову систему через участь у судових процесах.

Слід нагадати, що адвокатура переживає серйозну кризу. Так, сама організація НААУ в 2012 році супроводжувалася розколом в адвокатурі, і значна частина адвокатів не визнають легітимність керівних органів адвокатури.

Додаткова інформація – за посиланнями:

- *Відкритий лист УГСПЛ до Ради колегій адвокатів і юридичних співтовариств Європи – <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1443803476>*
- *Міжнародна комісія юристів: адвокат Андрій Вишневський неправомірно позбавлений статусу адвоката за здійснення свободи вираження поглядів – <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1443803971>*

В Україні запроваджується електронний апостиль

3 листопада Міністерство юстиції України вводить електронний апостиль, таким чином Україна приєднається до прогресивного електронного сервісу, який вже існує в 23 країнах світу. Це відповідне посвідчення документів некомерційного характеру, які українці отримують в органах юстиції для того, щоб подати їх в відповідні компетентні органи за кордон. Йдеться про договори купівлі-продажу, які посвідчуються нотаріально, рішення судів, свідоцтва про народження та інші документи.

Міністр юстиції сподівається, що вказане нововведення значно спростить доступ до процедури для громадян, особливо для тих, які проживають за межами столиці. Планується, що з першого листопада для отримання апостилю необхідно буде просто звернутися до органу реєстрації актів цивільного стану (РАЦС) за місцем проживання і впродовж 24 годин отримати документ (роздрукувати його з сайту, або отримати його в тому самому РАЦСі). При цьому, уповноважені представники країни, до якої подаються документи, які потребують посвідчення апостилем, через реєстр зможуть перевірити автентичність апостилю і оригінальність документу.



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Довідково: Апостиль – спеціальний штамп, який, відповідно до Гаазької конвенції 1961 р., ставиться на офіційних документах, що надходять від держав-учасниць Конвенції. Апостиль звільняє ці документи від необхідності дипломатичної чи консульської легалізації. Він засвідчує справжність підпису особи під документом і справжність печатки або штампа, якими скріплено відповідний документ (ст. 5 Конвенції).

Докладніша інформація – [на сайті Мінюсту](#).

Правозахисники вимагають у влади обов'язкової участі в розробці Плану дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини

25 серпня 2015 року Президент України Указом № 501/2015 затвердив Національну стратегію у сфері прав людини на період до 2020 року та доручив Кабінету Міністрів України із залученням представників органів державної влади, інститутів громадянського суспільства, провідних вітчизняних учених і міжнародних експертів затвердити у тримісячний строк План дій щодо реалізації Національної стратегії.

21 жовтня фактично завершилась робота робочої групи, підгруп з розробки Плану дій та редакційної групи. Правозахисники сподіваються, що в ході проходження наступних етапів погодження, необхідних для затвердження Плану дій, не будуть внесені змістовні зміни до діючого проекту без погодження з відповідними робочими підгрупами.

Відповідне звернення направлено на ім'я Прем'єр-міністра та Міністра юстиції України: правозахисники просять забезпечити обов'язкову участь в подальшому опрацюванні тексту Плану дій представників громадянського суспільства, в тому числі проводити відповідні консультації та узгодження перед затвердженням остаточного варіанту документу.

Антипремія «Будяк року» повертається

УГСПЛ розпочинає збір інформації про найбільших порушників прав людини в країні. Мета Антипремії – привернути увагу громадськості до брутальних порушень прав людини, що відбулися в державі протягом року, та стимулювати суспільну дискусію щодо небезпечних для прав людини тенденцій у вітчизняній правовій системі.

На 2 роки ми призупинили проведення Антипремії «Будяк року», якою визначала найбільших порушників прав людини в країні. Причини зрозумілі: в результаті революційних подій головні порушники прав людини вийшли на історичну авансцену і отримали оцінку на «конкурсі «Майдан». Наразі ж ситуація змінилась – у політичній сфері. Але нікуди не ділися ні «тіньова економіка», ні корупція, ні байдужість, черствість і користолюбство чиновників, ні жорстоке поводження із затриманими та засудженими, ні торгівля судовими рішеннями. Тому порушення прав людини тривають, як і раніше.

Тому ми знову вирішили продемонструвати країні найбрутальніших порушників прав людини, і потребуємо вашої допомоги. Імена «переможців» будуть оприлюднені 10 грудня, в Міжнародний день прав людини.

Ваші права порушують – заповніть цю заяву, і після перевірки правдивості викладених фактів, про порушника дізнається вся країна. Нам потрібні факти та докази. **Кінцевий строк подання: 15 листопада 2015 року.**

Детальніша інформація – [за посиланням](#).



USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE



Цій дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданої через [Агентство США з міжнародного розвитку \(USAID\)](#). Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 50 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів.

Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>

Редактор дайджесту: Марина Говорухіна, PR-менеджер УГСПЛ

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Аркадій Бущенко, керівник проекту (arkadiy.bushchenko@gmail.com)

Ольга Чусва, заступник керівника проекту (olga.chueva@gmail.com)

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська 3/34, Київ, Україна

Тел.: 044-417-41-18, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>